ЦИФРОВИЙ КОНТЕНТ ТА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

УЛІНЕЦЬ Ігор Олегович - аспірант кафедри цивільно-правової політики, права інтелектуальної власності та інновацій Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

ORCID: 0009-0005-2636-4958

УДК 347.12

DOI: https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.4.13

Стаття присвячена дослідженню категорій цифровий контент та інформація як об'єктів цивільних прав. Встановлено, що цифровий контент в Україні набуває все більшого значення зі зростанням цифрової економіки, креативних індустрій та електронної комерції. Разом з тим, досліджено, що правове регулювання цифрового контенту є недосконалим.

Зазначено, що цифровий контент та інформація концептуально перетинаються, вони виконують різні правові та функціональні ролі в цивільному праві. Досліджено, що інформація і цифровий контент є взаємопов'язаними, але водночас різними категоріями. Інформація залишається більш абстрактною і універсальною, тоді як цифровий контент є її технічно і правово деталізованою формою, адаптованою до цифрового середовища і сучасної економіки.

Доведено, що інформація є ширшою категорією за цифровий контент, оскільки перша охоплює всі форми знань і даних, незалежно від їхньої форми чи носія, а другий фокусується саме на оцифрованих даних, що слугують конкретним функціональним або комерційним цілям, часто пов'язаним з електронними ресурсами.

Зроблено висновок, що на відміну від інформації, яка є нематеріальним благом, цифровий контент залежно від критеріїв чи сфери застосування та внутрішнього наповнення може відноситися як до цифрових речей, так і до нематеріальних благ.

Ключові слова: цифровий контент, інформація, право інтелектуальної власності, договір про використання цифрового контенту, об'єкт цивільних прав, цифрова річ, нематеріальне благо.

Постановка проблеми

Українська законодавча база зробила крок уперед у визнанні цифрового контенту окремим об'єктом регулювання. Наприклад, Цивільний кодекс України (далі – ЦК України), Закони України «Про цифровий контент та цифрові послуги» та «Про електронну комерцію» сьогодні вже регулюють деякі особливості цифрових операцій. Крім того, свій внесок зроблять відповідні зміни до законодавства про інтелектуальну власність спрямовані на приведення його у відповідність до стандартів Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію [1]. Незважаючи на ці досягнення, залишаються прогалини в таких сферах, як визначення права власності та ліцензування цифрового контенту, особливо щодо новітніх розробок, таких як NFT, віртуальні активи та твори, створені за допомогою штучного інтелекту. Цифровізація сьогодні стикається з викликами, подібними до тих, що існують у світовій практиці, які ускладнюються унікальними національними обставинами, тобто неможлива у зв'язку з відсутністю достатнього нормативного врегулювання, що виникає через динаміку відносин, пов'язаних із цифровими активами.

Стрімке зростання кількості контенту, створеного штучним інтелектом, внесло додаткову невизначеність у сферу інтелекту-

альної власності. Питання авторства і прав на володіння об'єктів інтелектуальної власності залишаються невирішеними. Так само спірним питанням залишається визначення прав на створений користувачами контент на платформах. Великі цифрові платформи, які домінують на ринках додатків, потокових сервісів та іншого контенту, створюють додаткові проблеми. Їхній монопольний контроль викликає занепокоєння щодо добросовісної конкуренції, прав споживачів та обмежень на правомірне використання цифрового контенту.

Метою цієї статті є дослідження поняття та правових особливостей цифрового контенту як об'єкта цивільного права, а також виявлення прогалин у правовому регулюванні зазначених правовідносин. Особливу увагу приділено співвідношенню категорій інформація та цифровий контент.

Виклад основного матеріалу

Стрімкий розвиток цифрових технологій докорінно змінив способи створення, використання та поширення інформації, що спричинило появу нових правових конструкцій, механізмів, правочинів та об'єктів у сфері цивільного права. Одним із таких явищ є цифровий контент, який став невід'ємною частиною сучасного суспільного життя. Уявити повсякденність без комп'ютерних програм, мобільних застосунків, електронних книг або потокових платформ майже неможливо. Проте із зростанням значення цифрового контенту постає питання щодо визначення його правової природи: чи є він об'єктом у класичному розумінні, цифровою річчю, інформацією, цифровим активом чи, можливо, особливим об'єктом цивільних прав?

За своєю правовою природою та природою виникнення цифровий контент майже нерозривно пов'язаний із іншою, дуже актуальною в наш час категорією. Мова йде про інформацію. Загальновідомо, що інформацією є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, така дефініція закріплена у ст. 200 ЦК України [2]. Законодавець беззаперечно відносить інформацію до об'єктів цивільних прав, наділяючи її ознаками нематеріального блага.

У науці цивільного права існують різні підходи до визначення сутності категорії інформація. Наприклад, на думку Н.Я. Заболотної, інформація як самостійний специфічний складний об'єкт цивільного права є комплексним поняттям, що включає відомості, знання або дані (незалежно від форми і структури їх уявлення, існування або передачі) про речі, факти, дії і події, явища і процеси, відносини і обставини, що виникають, одержуються, фіксуються або відображаються в процесі або в результаті діяльності особистості, соціуму, об'єднання осіб та держави. Виділення інформації як самостійного об'єкта цивільних прав обумовлено можливістю участі інформації в цивільно-правових відносинах як у якості матеріального об'єкта (як об'єкт права власності), так і в якості нематеріального блага, необхідністю захисту інформації як нематеріального, вільно розповсюджуваного та легко доступного блага, необхідного людині в її житті та діяльності [3, с. 104]. Тобто основним призначенням інформації є задоволення інформаційних потреб окремої людини, суспільства та держави.

О.В. Кохановська визначає інформацію як нематеріальне немайнове благо особливого роду, яке нерозривно пов'язане з життям, з його виникненням і закінченням, яке проявляється як особисте немайнове благо, як результат впливу на людину та інших суб'єктів та об'єктів права, як результат інтелектуальної творчої діяльності і як відомості про осіб, події та явища, предмети, об'єкти і процеси незалежно від форми їхнього представлення [4, с. 6].

Водночас, коли йдеться про те, у якому вигляді може існувати інформація, то, на переконання В.С. Мілаш, інформація може існувати у вигляді документів, текстів, креслень, малюнків, звукових або світових сигналів, електричних та нервових імпульсів тощо. І цифровізація (цифрове перетворення) інформації за допомогою різних електронних пристроїв автоматично не перетворює таку інформацію на цифровий контент. Відцифрована інформація, неза-

лежно від її змістових компонентів, є цифровим контентом з моменту наповнення нею електронного інформаційного ресурсу і до моменту її вилучення з останнього. Поняттям «контент» позначається як опубліковані у цифровій формі твори, рекламні оголошення, так і публічна та будь-яка інша інформація, що наповнює інтернет-простір. При цьому різний зміст цифрового контенту, який утворено різними видами інформації (інформація про суб'єкта господарювання, про товар, роботу, послугу, у тому числі рекламна інформація; науково-технічна інформація; податкова інформація; статистична та інша інформація), різні цілі використання означеної відцифрованої інформації, а також різне функціональне призначення та різний статус самих вебсайтів, на яких вона розміщується, зумовлює відмінності у правовій природі цифрового контенту [5, с. 103]. Вважаємо цю позицію дуже цікавою і такою, що достатньо влучно передає сучасну сутність категорії інформація. Але потрібно зважати, що втілення інформації в цифровий контент не є цифровим контентом. Не лише інформація наповнює цифровий контент.

У п. 11 ст. 2 ЗУ «Про цифровий контент та цифрові послуги» міститься вичерпне поняття, згідно з якими цифровий контент можна визначити як дані, створені та надані в цифровій формі. До цифрового контенту належать, зокрема, комп'ютерні програми, застосунки, відеофайли, аудіофайли, музичні файли, цифрові ігри та електронні книги [6]. Тобто зазначена дефініція вказує на те, що згідно з семантичним розбором слів цифровий контент є даними, а не інформацією, що охоплюють широкий спектр об'єктів – від програмного забезпечення до музичних і відеофайлів. Унікальність цього об'єкта цивільних прав полягає в його нематеріальній природі, що ускладнює застосування традиційних юридичних підходів, розроблених для матеріальних речей. Щодо цього А.С. Сліпченко відзначає, що цифровий контент як об'єкт цивільних прав представляє собою результат інтелектуальної, творчої діяльності. Він є нематеріальним (віртуальним), похідним та складним, оскільки створений на основі одного або кількох раніше існуючих творів, об'єктів суміжних прав, інформації [7, с. 345].

Задля чіткого визначення правового статусу цифрової речі до ЦК України були внесені відповідні зміни, згідно з якими у положенні ст. 179-1 закріпили, що всі цифрові речі, як об'єкти цивільних прав, поділяються на віртуальні активи, цифровий контент, інші блага, у розумінні заданого визначення[2].

Відповідно до проєкту Закону України «Про віртуальні активи», який було прийнято Верховною Радою України, проте він досі не набрав чинності, віртуальний актив – нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Самі ж віртуальні активи, у свою чергу, поділяються на дві групи: забезпечений віртуальний актив – актив, що посвідчує майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав, та незабезпечений віртуальний актив, що відповідно не посвідчує жодних майнових чи немайнових прав. Це окремий і специфічний сегмент цифрових речей. Фактично NFT та криптовалюту відносять саме до віртуальних активів [8].

Натомість як співвіднести всі надані законодавцем дефініції, де в спеціальному Законі цифровий контент – це дані, які створюються і надаються в цифровій формі. У цьому контексті цифрова послуга визначається як послуга, що надає можливість споживачу створювати, обробляти, зберігати та поширювати дані у цифровій формі або отримувати доступ до таких даних, а також здійснювати будь-які інші дії з даними в цифровій формі, що були створені чи завантажені споживачем або іншими користувачами такої послуги. Разом з тим, у ЦК України його відносять до цифрових речей. У той же час, до цифрових речей віднесли і віртуальні активи, які у вказаному вище законопроєкті визнаються нематеріальними благами. Тоді ж як бути? Таке ж питання можна поставити і стосовно цифрового контенту, який є даними, що не дорівнює інформації, яка є нематеріальним благом, але є схожим до віртуальних активів, який згідно з ЦК України є цифровою річчю, та, разом з тим, згідно

з прийнятим законопроектом – нематеріальним благом як інформація.

На думку Д.С. Трофименко та Д.О. Федоренко, за своїм походженням слово «контент» є іноземним та перекладається з англійської мови (content) як зміст, вміст, наповнення, вміст будь-якої форми, представлення даних, інформації. На сторінках періодичних видань поряд із поняттям «цифровий контент» як синоніми використовуються поняття «електронний контент», «онлайн-контент», «медійний контент» тощо. У широкому сенсі цифровий контент визначають як змістовно-інформаційне наповнення того чи іншого сайту, зокрема тексти, картинки, музика та відео, розміщені на інформаційному ресурсі [9]. Тобто начебто схоже до інформації.

Автори дуже влучно зауважують, що в наукових колах цифровий контент зазвичай розглядається як інформація, представлена в спеціальній формі та розміщена у визначених джерелах [9]. Це може бути цифрове наповнення, яке споживач отримує через Інтернет або інші зовнішні канали зв'язку, зокрема CD- чи DVD-диски, а також послуги, надані через Інтернет. Цифровий контент також розуміється як набір інформації в цифровій формі, придатній для технічної обробки та відтворення, виражений через цифровий запис у вигляді бінарного коду [10, с. 107].

Подібне розуміння правової природи цифрового контенту, засноване на його визначенні як інформації, закріплене й у законодавстві Європейського Союзу. Зокрема, згідно з частиною другою статті 2 Директиви Європейського Парламенту і Ради від 20 травня 2019 року № 2019/770, яка регулює аспекти договорів про постачання цифрового контенту та послуг, цифровий контент визначається як дані, створені та надані в цифровій формі [11].

Цифровий контент же становить інформацію, спеціально адаптовану для технічного відтворення і використання в цифровій сфері. Наприклад, науковий текст може бути розглянутий як інформація, але після перетворення у формат електронної книги стає цифровим контентом. Тому цифровий контент є більш вузькою категорією, яка фокусується на оцифрованих даних, створених та розповсюджених у цифровій формі. Це включає комп'ютерні програми, мобільні застосунки, музичні файли, відео, цифрові книги та ігри. Унікальною ознакою цифрового контенту є його нерозривний зв'язок із цифровими платформами, технологіями обробки даних і цифровою економікою. Законодавство України визначає цифровий контент як частину цифрових благ, регулюючи його використання через закони «Про електронну комерцію» та «Про цифровий контент та цифрові послуги». Цифровий контент також описується як оцифровані дані, що можуть використовуватися для комерційних або функціональних цілей, а його правова природа передбачає захист через інструменти інтелектуальної власності.

З правової точки зору, інформація здебільшого виступає об'єктом немайнових прав, тоді як цифровий контент, окрім немайнової складової, нерідко отримує економічний вимір і може розглядатися як товар. Це створює додаткові вимоги до захисту прав користувачів, регулювання транзакцій і ліцензування.

Таким чином, можна стверджувати, що цифровий контент залежно від критеріїв чи сфери застосування та внутрішнього наповнення може відноситися як до цифрових речей, так і до нематеріальних благ. У цьому контексті щодо обороту цифрового контенту можна погодитися з А.С. Сліпченко, який зазначає, що як результат творчої, інтелектуальної діяльності цифровий контент не оборотоздатний. У цивільному обороті знаходяться майнові права на це благо [7, с. 345].

Висновки

Цифровий контент є невід'ємною частиною сучасної економіки та культури, але його регулювання має розвиватися, щоб не відставати від технологічного прогресу. Зусилля України з модернізації, що тривають, у поєднанні з уроками, винесеними з глобальних викликів, можуть позиціонувати її як лідера у створенні ефективної правової бази для цифрової епохи.

Інформація як об'єкт цивільного права охоплює будь-які дані або відомості, неза-

лежно від того, чи вони зафіксовані на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Інформація є нематеріальним благом, яке здатне самостійно існувати у правовідносинах. Вона слугує для задоволення інформаційних потреб особи, суспільства та держави.

Разом з тим, цифровий контент – це дані, створені та надані в цифровій формі. Сюди входить широкий спектр об'єктів, таких як комп'ютерні програми, додатки, музичні файли, відео, цифрові ігри та електронні книги. На відміну від загальної інформації, цифровий контент відрізняється своїм специфічним цифровим форматом і роллю в цифровій інфраструктурі - від потокових сервісів до програмних додатків.

Таким чином, інформація є ширшою категорією, яка охоплює всі форми знань і даних, незалежно від їхньої форми чи носія. Разом з тим, цифровий контент – це вужча правова конструкція, яка фокусується саме на оцифрованих даних, що слугують конкретним функціональним або комерційним цілям, часто пов'язаним з електронними ресурсами.

Хоча цифровий контент та інформація концептуально перетинаються, вони виконують різні правові та функціональні ролі в цивільному праві. Отже, інформація і цифровий контент є взаємопов'язаними, але водночас різними категоріями. Інформація залишається більш абстрактною і універсальною, тоді як цифровий контент є її технічно і правово деталізованою формою, адаптованою до цифрового середовища і сучасної економіки.

На відміну від інформації, яка є нематеріальним благом, цифровий контент залежно від критеріїв чи сфери застосування та внутрішнього наповнення може відноситися як до цифрових речей, так і до нематеріальних благ.

Література

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/435-15

3. Заболотна Н.Я. Інформація як самостійний об'єкт цивільного права : теоретичне дослідження. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №1. С. 104–106

4. Кохановська, О.В. Цивільно-правові проблеми інформаційних відносин в Україні : автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2006. 34 с.

5. Мілаш В.С. Поняття та правова природа цифрового контенту в межах господарського обороту. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 17. С. 102 -106. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017

6. Про цифровий контент та цифрові послуги: Закон України № 3321-IX від 10.08.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20

7. Сліпченко А.С. Цивільний оборот цифрового контенту. *Проблеми цивільного права та процесу* : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 98-й річниці від дня народження О. А. Пушкіна (м. Вінниця, 19 трав. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Харків. обл. осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України», Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 341-345

8. Цифрові речі та цифровий контент: новації законодавства, договірні відносини. ЛІГА.net. Інтернет-ресурс. URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/223070_tsifrov-rechta-tsifroviy-kontent-novats-zakonodavstva-dogovrn-vdnosini

9. Трофименко Д. С. Проблемні аспекти розуміння правової природи цифрового контенту. *Juris Europensis Scientia*. 2022. № 1. С. 43-47.

10. Collin H, Głowiński C. Słownik komputerów i internetu. Wilga. 1999. 482 s.

11. Directive (EU) 2019/770 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ TXT/?uri=CELEX:32019L0770

SUMMARY

The article is devoted to the study of the categories of digital content and information as objects of civil rights. It is established that digital content in Ukraine is gaining increasing importance with the growth of the digital economy, creative industries and e-commerce. At the same time, it is studied that the legal regulation of digital content is imperfect.

It is noted that digital content and information conceptually overlap, they perform different legal and functional roles in civil law. It is studied that information and digital content are interconnected, but at the same time different categories. Information remains more abstract and universal, while digital content is its technically and legally detailed form, adapted to the digital environment and modern economy.

It is proven that information is a broader category than digital content, since the former covers all forms of knowledge and data, regardless of their form or medium, while the latter focuses specifically on digitized data that serve specific functional or commercial purposes, often associated with electronic resources.

It is concluded that, unlike information, which is an intangible good, digital content, depending on the criteria or scope of application and internal content, can refer to both digital things and intangible goods.

Keywords: digital content, information, intellectual property rights, contract for the use of digital content, object of civil rights, digital thing, intangible good.